

KARANTÉN-NAPLÓ

Síkváltások

PEDRO ALMODÓVAR

Csend, két világállapot között. Az elkövetkező gazdasági-politikai-társadalmi-klimatikus és technológiai átrendeződés iránya, léptéke a lassuló jelenből: körvonalazhatatlan, mint ahogy kulturális, emberközi következményei is. Tudásunk egyelőre az átstrukturált saját időről van.

Amíg a járványtól dermedt Spanyolországban a lépéshátrányba került egészségügy – és az egész társadalom – drámáján a politikusok hangulatjavító nyilatkozatokkal, a kulturális élet szereplői – köztük Javier Bardem és Penélope Cruz – védőfelszeres- adományokkal, a lakosság spontán egymást segítő akciókkal igyekezett túljutni, ebben az elnyúlt pillanatban a La Mancha-i rendező naplót ír.

MÁRCIUS 30. A HOSSZÚ ÚT AZ ÉJSZAKÁIG

Mostanáig próbáltam ellenállni. Nem akartam, hogy írásos nyoma legyen az elszigeteltségem első napjaiban rám törő érzéseknek. Egyetlen sort sem írtam az első kilenc nap alatt. Ma reggel azonban, mintha csak egy bulvárlap feketehumor-rovatában olvasnám, azt látom, hogy „a Jégcsarnokot átmeneti halottasházzá alakítják át.” Akár egy olasz rémfilmben... csak hogy Madridban vagyunk, és tessék: „A Nap Egyik Legiszönyűbb Híre”.

Tizenegy napja vonultam el, március 13-án. Azóta másról sem szól az életem, mint hogy igyekszem szembeszállni az éjszakával, a sötéttel. Hisz a fények – ablakomon, teraszomon – váltakozó ritmusa szerint élek, akár a vadak. Aszerint, ahogy a Nap fénye körbejárja a Földet, és ahogy beesteledik. Véges-végig ezen az éjszakába hajló hosszú úton, de nem rettenetben: örömben. (Legalábbis ezen vagyok, hátat fordítva a statisztikák agóniájának.)

Rég nem nézek órát. Ha besötétedik, tudom: este van, de sem a nappal, sem

az éjszaka nincs órára tagolva. Már nem is sietek. Mióta bent vagyok, ma, március 23. az első olyan nap, amikor érzéseim azt jelzik, hogy hosszabbodnak a napok. Örülhetek, több lesz a fény.

Még nincs igazán kedvem nekiülni fikciót írni – majdcsak megjön – hisz több ötletem is van, köztük néhány intim téma is. (Abszolút biztos vagyok benne, hogy ha egyszer ez az egész elmúlik, komoly baby boom lesz, mint ahogy rengeteg szakítás is – a pokol a másik ember – mondja Sartre – és bizony sok olyan pár lesz, akinek mindkettővel egyszerre kell majd szembenéznie: a szakítással, és az új családtag érkezésével a már szétszakadt családba.)

Napjaink valósága sokkal inkább fantasztikus fikcióként, mintsem egy realista elbeszélés részeként értelmezhető. Mintha ez a mostani vírus – és világ-helyzet az 50-es évek hidegháborús sci-fijeiből bukkant volna elő. Ezekből a primitív antikommunista propaganda-anyagokból, B-kategóriás amerikai horrorfilmekből, amik viszont (különösen a Richard Matheson-adaptációk, mint például a *Hihetetlenül zsurorodó ember*, a *Legenda vagyok* és az *Alkonyzóna*) a gyártók minden alantas szándéka ellenére is briliánsak. Ahogyan az *Amikor megállt a Föld*, a *Death on Arrival*, a *Tiltott bolygó*, a *Testrablók támadása*, vagy a marslakókról szóló filmek is.

A rossz ezekben mindig kívülről jött (lásd: kommunista, menekült, marslakó) és a lehető legalpárabb populista megnyilvánulásokra szolgáltatott ürügyet (ennek ellenére jó szívvel ajánlom őket: mindegyik remek). Trump rendesen beleállt abba, hogy amin most átmenyünk: az '50-es évek horrorfilmjeinek világa, amikor „kínai vírusként” emlegette a Covid-ot. Trump, korunk másik nagy betegsége.

Az elzártságban nincs időhöz kötött-

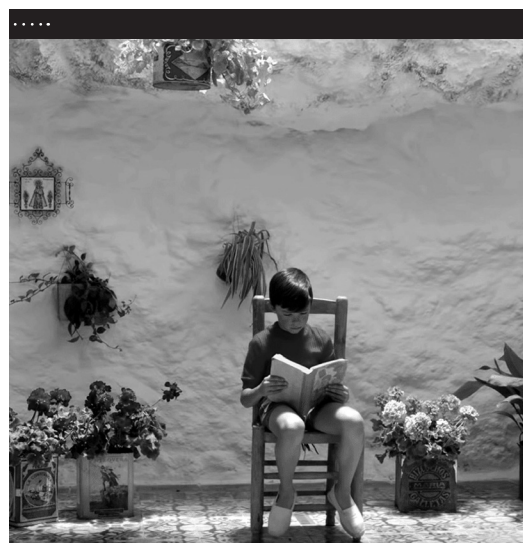
ség; ebben az a jó, hogy megszűnik a sietség. Vele a nyomás és a stressz. Gyakorló szorongó vagyok, de soha nem volt bennem ilyen kevés feszültség, mint ezekben a napokban. Igen, tudom: az ablakon túli valóság borzalmas és kiszámíthatatlan; ezért is lep meg annyira, hogy nem szorongok, és minden erőmmel kapaszkodom ebbe a félelmeimet és paranoiámat legyőzni képes új érzésbe. Nem gondolok sem a halálra, sem a halottakra.

Valami szórakoztató dolgot keresek. Ebben általában spontán döntök, de ez nem sima hétvége, hanem a magány, az elszigeteltség ideje, most szabott rendje van a mozi, a tv-híradó és az olvasás időszakainak. A lakásom most: intézmény, én meg: az egyetlen bentlakó. Az utóbbi napokban kisebb otthoni edzésnek is nekikezdtem, eddig ez abban merült ki, hogy le-fel sétálgattam itt a házban, Julieta Serrano és Antonio Banderas *Fájdalom és dicsőség*-beli hosszú folyosóján.

Kiválasztom a délutáni filmet, Melville *Zsaru*-ját – lehet ezzel mellényúlni? –, estére meg egy James Bond-filmmel: a *Goldfinger*-rel lepem meg magam. Az ilyen napokra, mint a mai, nem marad más, mint a szórakozás. A menekülés a valóság elől. Amíg a *Goldfinger*-t nézem, úgy örülök a választásomnak. Bár nem is én választottam: ő választott engem.

A film közben egy pillanatra belenézek a híradóba: Lucía Bosét magával sodorta ez a pusztító tornádó, amiről a nevének kívül semmit nem tudunk. Elsírom magam, először a nap folyamán. Emberként és színésznőként is lenyűgözött.

Pedro Almodóvar: **Fájdalom és dicsőség**

Hirtelen látom őt Antonioni *Egy szerelem történetében*, ezt a saját korában szokatlan, valóságértelen szépséget, és androgün, szinte állatias járását, amit annyi minden mellett Miguel megörökölt. Holnap ezt a filmet nézem meg.

A nővérem, Chus hív, hogy a kettesen egy rólam szóló filmet adnak. Oda-kapcsolok, már majdnem vége, utána viszont Chavela Vargas dokuja jön. Annak ellenére, hogy már láttam, hihetetlen erővel hat rám, végigbőgöm – az utolsó képkockáig. Hirtelen megrohanok az emlékek. A lazázós James Bond közben nem voltam készen arra, hogy újra halljam a Nagy Sámánasszonyt, az énekét, a beszédét, és hogy magamat is viszontlássam, ahogy együtt éneklek vele az „*Y vámonos*”-t, meg hogy anynyi – itt és Mexikóban – együtt töltött percünk így rám törjön. Az Olympiába is elvittem. A délelőtti hangpróbán az egyik hangtechnikustól megkérdezte, hol szokott állni Piaf Művésznő, és este onnan énekel. Attól kezdve – hisz ő volt az én Piafom – minden előadáson úgy konferáltam fel őt a közönségnek, hogy végigcsókoltam a színpad minden centiméterét, amin később végig ment.

Még könnyes az arcom, amikor Chavela után egy újabb dokumentumfilmet adnak – a TV2 ma nem irgalmaz – és aminek címében is ott a fény: *Antonio fénye*, amely Antonio López La Mancha-i festőművészről és szeme fényéről, María Moreno realista festőnőről szól, aki néhány hete halt meg. Angyali lényre tökéletes ellentéte volt Chavelának. Festészete is ezt a jószágos, kedves, titokzatos világot tükrözte, amely annyira különbözött férje művészetétől, miközben pár lépéssel a nyomában haladva: mindig vele azonos témákhoz nyúlt. A film kitér María rögtönzött produceri szerepére is *A birsalma fénye* című Érice-filmben, (amelyben férje, Antonio a főszereplő), és amely talán a legnagyobbak közül való a témában, amivel azt a csodát járja körül, ahogy a természetes fény kapcsolatba lép a világunkat alkotó tárgyakkal. Újra és újra a fény, éjszakába hajló hosszú útján, ahogy áthatja az évszakok változása.

Már nagyon késő van, mire a TV2-től visszajutok Bondhoz, de nem számít; az elzártágban az idő kerek, és nem akarom félbehagyni a filmet, nem akarok lefeküdni addig, míg Sean Connery keresztbe nem tesz a kövér, machiavelista Goldfingernek és meg nem ment mindnyájunkat.

ÁPRILIS 1.

Viszonylag későn, azaz hétfőn este – amikor újabb kijárási szigorításokat vezettek be – tapasztaltam magamon a klausztofóbia első jeleit. Tudtam, hogy másnap ki fogok menni és úgy éreztem magam, mintha árulást, vagy más gaztettet követnék el. Mint aki tiltott örömeiknek készül adózni, és képtelen ellenállni. Ponyvaízű lettem... igen. Ezért is a bezártság és mellékhatásai a felelősek.

ÁPRILIS 6. AJÁNLÁSOK

A lakás már fojtogató, minden energiámat elszívja, maga alá gyűr, kizsigere; képtelen vagyok felvenni a kesztyűt a nappalokkal – éjszakákkal. Vége az első napok újdonságérzetének, az addig ismeretlen érzések örömeinek, az egyik legnagyobb veszély, ha az ember átadja magát a rutinnak és pergeti a napokat, egyiket a másik után.

Legalább az olvasás és a DVD-k megmaradtak nekem. Abba hagytam a forgatókönyvek írását, hagyom, hadd pihenjenek. A fikcióimra is ráfér a pihenés: a leülepedés, érés természetes módja. A tegnapot Iván Monalisa Ojeda novelláskötete, a *Las biuty queens* mellett töltöttem. Monalisa chilei, és éjszakaról éjszakára meséli el a latin-amerikai transzmeműek és travesztik életét New York nem túl biztonságos negyedeiben. Amerikai álom magassarkúban: földközeli rémálom. Kőreikben foglalkozási ártalom az erőszakos halál.

Ha már a latinoknál, Trump migrációs politikájának áldozatainál tartunk, hadd ajánljak egy gyönyörű és megrázó könyvet, Valeria Luisella *Eltűnt gyerekek kartotékát*. Egy narratívát – stílust egyaránt megújító kivételes regényt, amelyet a New York Times az év 20 legjobb könyve közé sorol.

Anélkül, hogy keverném a könyveket, (mindegyiknek megvan a saját ideje), Almudena Grandes utolsó regényét is olvasom, amely az eugenikát érintve felidéz bennem egy El País-cikket. Most tehát, ahelyett hogy újraírnám a *Bejárónők kézikönyve* forgatókönyv-vázlatát, vagy *Az emberi hang*-ot (ezt a két munkát, amin most dolgozom), hűtlen leszek, és egy harmadikba fogok, amit számítógépem legmélyéről kell előhalásznom, és amely szintén egy eugenistáról szól, a Franco-rezsim valóban élt pszichiáteréről, aki a polgárháború alatt és után kísérleteket végzett

a „vörös gén” mibenlétének meghatározására; annak tanulmányozására, hogy milyen lelki vagy fizikai rendelkezések vezettek egy férfinél vagy nőnél oda, hogy a marxista ideológiával azonosuljon. Igen, jól olvastatok. Azon túl, hogy ezen elgondolásaitól a pszichiátria forradalmi megújítását várta, a francóista pszichiáter feltett szándéka volt, hogy ezt a betegséget kiírta az azt hordozó vörösökből, akikkel amúgy tömve voltak a börtönök. Amióta ezt a cikket olvastam, sci-fit tervezek erről a pszichiáterről, de soha nem sikerült a megfelelő hangnemet eltalálnom, mert a valóság olyan iszonyatos, hogy képtelenség ironizálni rajta. Most viszont rájöttem: a képregény a legmegfelelőbb. Lesz mit csinálnom Nagyhét alatt.

Végül jöjjön itt ennek az eddig legnehezebb hétnek (minden fájdalmanak, unalmának) és a nagy besokallásoknak ellensúlyozására az öröm: a filmajánló, leginkább frenetikus amerikai komédiákból, amiknek ők -nagymesterei.

Ennyi betárazott gyönyörűséggel pont elég, ha nyugodtan otthon maradunk, egy-egy film között a folyosón jókat sétálgatunk, telefonon vagy Skype-on a barátainkkal, rokonainkkal, szerelmünkkel nagyot beszélgetünk, és csodás Nagyhetünk lesz, kórmenetek, vallásos énekek és csipkefátylak nélkül is.

ÁPRILIS 11. ÉLJEN A SZOMORÚSÁGI!

Újabb nyomott nap, este hatig ki se kelek az ágyból. Miért? És tegnap miért nem? A légnyomás-változás teszi, vagy az, hogy egyre nyilvánvalóbb, hogy az Európai Unió akkor sem működik, amikor a legnagyobb szükség volna rá? Vagy hogy Nagycsütörtök van és a máskor zsúfolásig telt utcákon se hívők, se szentek? Vagy a tegnapi statisztika a 683 elhunyt-ról, ami akár biztató is lehetne a tegnapi előtti hétszázvalahány után?

Ahogy megszűnik körülöttünk az élet, az embernek még az olyan ünnepek, események is hiányozni kezdenek, amikre a bezártság előtt (bocsássanak meg nekem a hívők) rá se hederített, mint a húsvéti kórmenetek hömpölygő emberáradata. Bár sem vallásos, sem bálványimádó nem vagyok, úgy érzem, jövőre ott leszek a falumban, ahol nagy hagyománya van ennek, vagy elmegyek Malagába, ahova Antonio annyiszor hívott már.

ELDIARIO.ES • BÁC SVÁRI KORNÉLIA FORDÍTÁSA